

Maksymilian Grzywna
University College London, Wielka Brytania
ORCID 0009-0005-5834-904X

Mem – *medium inseparabilis* dla współczesnego życia codziennego (część 1)

Wprowadzenie

Okres powstawania poniższego tekstu przypadł głównie na pierwszą połowę roku 2025. Spojrzenie na niego z perspektywy kilku miesięcy od ukończenia daje możliwość ewaluacji postawionych w nim tez. Z obecnego punktu widzenia zdają potwierdzać się twierdzenia o szybkiej dezaktualizacji pewnych aspektów artykułu oraz dynamicznie zmieniającym się charakterze zjawisk w nim opisanych. Choć omówione m.in. w celu wprowadzenia pojęć studia przypadku odnoszą się do przykładów niebędących już całkowicie świeżymi w momencie powstawania tekstu, wspomniany chociażby przykład memizacji postaci Luigiego Mangione zdążył zostać już nieco zapomniany w obliczu pojawienia się kolejnych, związanych m.in. z postacią Charliego Kirka¹, którego przypadek zdecydowanie można uznać za materiał z potencjałem na osobną analizę medioznawczą (choćby w kontekście umiejscowienia zjawiska w ramach terminów postaci memicznej czy postaci-memu, których charakterystyka znajduje się w dalszych częściach pracy). Za konieczną do przeprowadzenia należy uznać także analizę wpływu sztucznej inteligencji generatywnej, zyskującej coraz większe znaczenie, na zjawisko memów internetowych².

¹ Szerzej zob. np. S. Dingman, *Charlie Kirk memes have taken over the internet. Writer says it's an example of 'context collapse'*, <https://www.kjzz.org/the-show/2026-01-27/charlie-kirk-memes-have-taken-over-the-internet-writer-says-its-an-example-of-context-collapse>, [dostęp: 28 marca 2026].

² Szerzej zob. np. F. Müller, T. Weber, Z. Wu, *One Does Not Simply Meme Alone: Evaluating Co-Creativity Between LLMs and Humans in the Generation of Humor*, w: *IUI '25: Pro-*

Niedoreprezentowanie tak istotnego (co stara się udowodnić poniższy tekst), a zarazem skomplikowanego i zmiennego zjawiska jak mem internetowy było jednym z głównych czynników motywujących do napisania oraz opublikowania artykułu. Jak przekonują jednak powyższe obserwacje oraz umiejscowiony niżej wstęp, mem internetowy potrzebuje większej liczby powstających regularnie analiz, prezentujących różne perspektywy oraz odwołujących się do różnych dziedzin medioznawstwa.

Zapamiętaj:

Kino: stworzone przez bogatych dla biednych

Opera: stworzona przez bogatych dla bogatych

Teatr: stworzony przez biednych dla bogatych

Memy: stworzone przez biednych dla biednych

Memy – klucz do wyzwolenia mas³

Przytoczone wyżej słowa obiegły przestrzeń polskiego Internetu za pomocą obrazka opublikowanego w serwisie *Demotywatory.pl*. Raczej niewyszukana szata graficzna koreluje tu ze zdającą się parodiować quasi-ideologiczny slogan treścią. Absurdalność jej potencjalnej słuszności jest tu presupozycją nie dzięki wspomnianej już prostocie wizualnej czy stylowi literackiemu, w jakim przekazuje myśl. Już samo zestawienie memu jako formy wyrazu artystycznego z trzema dziedzinami sztuki, przywołującymi skojarzenia z kulturą wysoką, zdaje się wykazywać pewną – jak na mem przystało – ironiczną sprzeczność. Nawet odbiorca oswojony z postmodernistycznym mariażem kultur, określanym niską i wysoką, mógłby pomyśleć, że nonsensem wydaje się porównywanie znaczenia z pozoru prostej, internetowej formy wyrazu ze znanymi od stuleci muzami. Podobne wrażenie odnieść można analizując liczbę rodzimych oraz zagranicznych publikacji dotyczących tematu memów internetowych w zakresie ogólnym. Wśród publikacji naukowych dominują bowiem krótsze teksty analizujące mem w konkretnym, wąskim zakresie – chociażby politycznym czy marketingowym. Dużo trudniejszym okazuje się jednak znalezienie większej liczby dłuższych form podejmujących tematykę memów internetowych bez skupienia na jednym wybranym jej aspekcie.

Celem niniejszego artykułu jest obrona tezy całkowicie odwrotnej do przywołanych w poprzednim akapicie przekonań dotyczących pozycji memu. Zdaniem autora, szeroko rozumiany mem internetowy stał się we współczesnej rzeczywistości jednym z absolutnie podstawowych środków komunikacji, którego wpływ na wiele sfer życia publicznego stał się wręcz nieodwracalny. Holistyczny sposób analizujący historię oraz funkcjonowanie zjawiska memu internetowego, wydaje się więc konieczny, choć także ryzykowny. Dynamika zmian omawiane-

ceedings of the 30th International Conference on Intelligent User Interfaces, <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3708359.3712094>, [dostęp: 28 marca 2026].

³ *Memy – klucz do wyzwolenia mas*, <https://demotywatory.pl/5025174/Memy-klucz-do-wyzwolenia-mas>, [dostęp: 21 stycznia 2025].

go fenomenu niesie za sobą ryzyko dezaktualizacji, czego autor jest oczywiście świadomy.

Tematem niniejszego tekstu jest mem – *medium inseparabilis dla współczesnego życia codziennego*. Mem internetowy został potraktowany w nim jako medium, choć przez wielu autorów definiowany był również jako gatunek medialny⁴. Podjęta w pierwszych częściach artykułu próba definicji memu internetowego zakłada bardzo szerokie spektrum form, które może on przyjąć. Choć mem internetowy jest, rzecz jasna, zjawiskiem rozprzestrzeniającym się za pomocą mediów (przede wszystkim społecznościowych, choć, co pokazują także przykłady, nie tylko), sam w sobie także może być uznany zarówno za treść przez media przekazywaną, jak i medium samo w sobie w związku z tym, że wpisuje się on w definicję bardzo szeroko pojętego przekaznika informacji. Zauważyły to badając zjawisko memu m.in. Dominika Kasprowicz i Karina Veltzé, pisząc że memy „zarówno stanowią nośnik, jak i są ideami samymi w sobie”⁵. Taki punkt widzenia analiza przyjmować będzie na całej swojej przestrzeni, uznając mem zarówno za medium, jak i szerzej pojęte zjawisko i ideę, którego aspekt zostanie omówiony we fragmentach poświęconych definicji.

Część tytułu *inseparabilis dla współczesnego życia codziennego* odnosi się zaś do tezy wysuniętej we wprowadzeniu: mem internetowy jest zjawiskiem, którego wpływ przesiąka obecnie także sfery teoretycznie bezpośrednio z nim niezwiązane, stając się ich nieodłączną częścią, choć czasem nie dostrzegamy tego na pierwszy rzut oka.

Naczelną metodą badawczą, która pojawiać będzie się przede wszystkim w dalszych częściach artykułu, będą studia przypadku (*case studies*), mające na celu zarówno analizę przykładów broniących przytoczonej tezy, jak i sformułowanie nowych pojęć dotyczących konkretnych sfer świata internetowych memów. Bazę źródłową pracy stanowić będą, poza literaturą, artykuły prasowe, media społecznościowe, serwis YouTube, telewizja i radio.

W pierwszej części artykułu⁶ zostanie przedstawione teoretyczne ujęcie zjawiska memu internetowego, z odwołaniem do istniejących już definicji i typologii; ponadto zaprezentowane zostanie opracowane na ich bazie autorskie podejście do tematyki oraz wspomniany zostanie także nowy aspekt charakteru memów internetowych na podstawie analizy zjawiska *brainrotu*. Następnie, autor tekstu przyjrzy się aspektowi zastosowania memu internetowego w kampanii marketingowej oraz jego przełożenia na kampanię polityczną w oparciu o *case study* promocji albumu muzycznego *brat* autorstwa brytyjskiej piosenkarki Charli XCX. W ostatnich akapitach przedstawione zostaną – na wybranych przykładach – definicje pojęć postaci memicznej, postaci-memu oraz memicznego uni-

⁴ Szerzej zob. np. M. Kamińska, *Mem internetowy jako gatunek medialny. Historia, środki wyrazu i funkcja w kulturze*, „Napis” 2024, seria 30, s. 107-123.

⁵ D. Kasprowicz, K. Veltzé, *Badania nad memami internetowymi w świetle wiedzy o nowych mediach – wyzwania metodologiczne*, „Studia de Cultura” 2020, t. 12, nr 3, s. 5.

⁶ Ze względu na dużą objętość artykuł został podzielony na dwie części. Kolejna ukaże się w następnym numerze „Infotez”.

wersum internetowego, stanowiących istotny element rzeczywistości medialnej, w której obecne są memy internetowe.

Niewielki w stosunku do skali zjawiska dorobek naukowy był, jak zostało to już wspomniane, jednym z czynników motywujących do powstania poniższego artykułu. Internetowy katalog Biblioteki Narodowej po wpisaniu w jego wyszukiwarkę (z zaznaczeniem, iż fraza ma dotyczyć tematu oraz ukazać teksty wydane w języku polskim) hasła „memy internetowe”⁷ wyświetla 414 wyników⁸. Aż 386 z nich stanowią artykuły: zarówno publicystyczne, jak i naukowe. Natomiast tylko 20 spośród wszystkich pozycji stanowią książki. Niewiele z nich traktuje jednak samo zjawisko memu internetowego jako ich główny przedmiot. Spośród takowych wyróżnić można kilka publikacji: *Mem internetowy jako multimodalny gatunek pamięci zbiorowej* Marty Wójcickiej, *#Obrazkowe #Memy #Internetowe* Jakuba Sroki czy *Od demotywowatorów do wideo-memów na TikToku. Ewolucja memów internetowych* Wojciecha Kułagi. Lista publikacji jest więc niewielka, a na uwadze warto mieć także fakt, że tylko ostatnia z nich została wydana nie dawniej niż pięć lat temu, bo w roku 2024. Charakterystyka omawianego zagadnienia, związana ze wspomnianą już wcześniej nieustanną zmiennością, wymaga więc ustawicznej pracy nad kolejnymi publikacjami, które analizowałyby zjawisko pod kątem nowych przykładów. To jedno z zadań, które stawia sobie w poniższym tekście autor.

Kwestia definicji, typologii i nowego charakteru memów

Aspekt definicyjny

Określone już jako niemożliwe do zrealizowania w pełni zadanie analizy zjawiska cechującego się tak zauważalną zmiennością i nieuchwytnością jak mem internetowy, należy jednak rozpocząć w sposób bardziej przewidywalny i tradycyjny, a więc pochylając się nad aspektem jego definicji. Wizerunek memu internetowego w powszechnej wyobraźni zdaje się przywołać na myśl prosty schemat: obrazek lub film o charakterze satyrycznym. *Słownik języka polskiego PWN* definiuje mem jako „porcję informacji, zwykle w formie krótkiego filmu, obrazka lub zdjęcia, na którym umieszczono jakiś tekst, rozpowszechnianą w Internecie”⁹. Definicja ta, choć na pierwszy rzut oka poprawna, w dzisiejszej rzeczywistości medialnej wydaje się jednak niewystarczająca.

Obecność zjawiska memu internetowego w kulturze remiksu zdecydowanie poszerzyła sposób jego percepcji. Zwrot „stać się memem” stosowany w kontek-

⁷ Przy sprawdzaniu aktualnego stanu wiedzy użyta została fraza „memy internetowe”, a nie „memy”, co wynika z wieloznaczności drugiego z terminów. Aspekt ten zostanie poruszony w dalszej części artykułu.

⁸ *Katalog Biblioteki Narodowej*, https://katalogi.bn.org.pl/discovery/search?query=any,contains,memy%20internetowe&tab=LibraryCatalog&vid=48OMNIS_NLOP:48OMNIS_NLOP&mfacet=lang,include,pol,1&lang=pl&offset=0, [dostęp: 7 marca 2025].

⁹ *Mem*, w: *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/mem;5579327.html>, [dostęp: 24 stycznia 2025].

ście chociażby konkretnego wydarzenia lub osoby, wszedł już na stałe do języka potocznego i nic nie wskazuje na to, by jego powszechne użycie miało zacząć maleć. W związku z tym, że zjawisko staje się coraz bardziej skomplikowane, jego ujęcie powinno ulec rozszerzeniu.

Opracowanie nowej i bardziej odpowiadającej współczesnym realiom definicji memu internetowego należałoby zacząć jednak od podstaw i omówienia historii całego fenomenu. Choć literatura przedmiotu dotycząca aspektu memów może napotykać problemy w definicji, odpowiadając na pytania dotyczące etymologii słowa „mem” mówi jednak zazwyczaj jednym głosem. Pierwsze użycie słowa w znaczeniu, do którego nawiązywać będzie mem internetowy, zazwyczaj przypisuje się Richardowi Dawkinsowi i jego książce *Samolubny gen* z 1976 roku. W swojej publikacji brytyjski biolog poruszył temat innych niż rozumianych tradycyjnie form ewolucji oraz replikatorów. Pojęcie memu ukuł pisząc:

[...] Przypadkiem, dominującą na naszej planecie replikującą się jednostką został gen, cząsteczka DNA. Ale przecież mogą być i inne. Jeśli tak, to o ile spełnione będą pewne warunki, jest niemal pewne, że staną się one podstawą procesów ewolucyjnych. Czy jednak dla znalezienia innych rodzajów replikatorów, a tym samym innych rodzajów ewolucji, musimy udawać się do równoległych światów? Sądzę, że nowy rodzaj replikatora pojawił się właśnie na tej planecie. Co więcej, spotykamy się z nim twarzą w twarz. Wciąż jeszcze jest w powijkach, niezdarnie unosząc się w swoim bulionie pierwotnym, ale pod względem osiąganego tempa przemian ewolucyjnych zostawia szare, zdyszane geny daleko w tyle. Nowym bulionem jest bulion ludzkiej kultury. Dla nowego replikatora potrzebujemy nazwy, która zawierałaby pojęcie jednostki przekazu kulturowego czy też jednostki naśladownictwa. Pasowałoby tu słowo „mimem”, gdyż wywodzi się z odpowiedniego greckiego rdzenia. Mnie jednak potrzebne jest słowo jednosylabowe, które choć trochę przypominałoby słowo „gen”. Mam nadzieję, że moi przyjaciele, którym bliska jest kultura klasyczna, wybaczą mi, jeśli słowo „mimem” skrócę do słowa „mem”. Jeśli potrzebne byłoby jakieś dodatkowe uzasadnienie, słowo to można również uważać za spokrewnione z angielskim słowem „memory” (pamięć) lub francuskim „même” (taki sam). Przykładami memów są melodie, idee, obiegowe zwroty, fasony ubrań, sposoby lepienia garnków lub budowania łuków. Tak jak geny rozprzestrzeniają się w puli genowej, przeskakując z ciała do ciała za pośrednictwem plemników lub jaj, tak memy propagują się w puli memów, przeskakując z jednego mózgu do drugiego w procesie szeroko rozumianego naśladownictwa¹⁰.

Memem Brytyjczyk nazwał więc niejako każdą cząstkę informacji, która może zostać za pośrednictwem kultury przekazana innej jednostce. Co interesujące, definicja ta, choć uformowana na wiele lat przed rozpowszechnieniem się memów internetowych w formie, z którą kojarzymy je dzisiaj, wydaje się w obliczu dzisiejszego skomplikowania pojęcia memu dużo bardziej akurata od bardziej hermetycznych definicji słownikowych. Sam Dawkins na pytanie

¹⁰ R. Dawkins, *Samolubny gen*, Warszawa 2007, s. 244.

o „adaptację”¹¹ pojęcia przez internautów zadane mu w wywiadzie dla angielskiego Wired odpowiedział:

To nowe znaczenie wcale nie jest tak odległe od pierwotnego, które odnosi się do wszystkiego, co rozprzestrzenia się sposobem wirusowym¹². W moim pierwotnym wprowadzeniu do terminu „mem” w ostatnim rozdziale „Samolubnego genu” użyłem zresztą metafory wirusa. Jeśli więc mówimy o czymś, co rozprzestrzenia się wirusowo w Internecie, to mówimy właśnie o memie. Wygląda na to, że nowe pojęcie nawiązuje właśnie do tego procesu¹³.

Co możemy powiedzieć zatem o historii „przejęcia” terminu przez kulturę Internetu? Internetowy portal-słownik Merriam-Webster przywołuje w tym kontekście materiał CNN z 1998 roku, w którym omówiono fenomen *Dancing Baby*¹⁴ – dwudziestopięciosekundowego filmu (znanego także pod tytułami *Baby Cha-Cha* lub *Oogachaka Baby*), korzystającego z techniki animacji komputerowej, przedstawiającego cyfrowe niemowlę tańczące do fragmentu piosenki *Hooked on a Feeling* szwedzkiego zespołu Blue Swede¹⁵. Wideo oryginalnie powstało w roku 1996, a jego twórcą była firma Unreal Pictures. Swoją „viralowość” film zawdzięczał kanałowi komunikacyjnemu, dzięki któremu zaczął się rozprzestrzeniać – tak zwanym e-mailowym „łańcuszkiem”¹⁶, wiadomościom przesyłanym pocztą internetową z adresu do adresu.

To właśnie do aspektu szybkiego rozprzestrzenienia się filmu nawiązywał wspomniany wyżej materiał amerykańskiej stacji. Merriam-Webster przywołuje wypowiedzi Janelle Brown, należącej do redakcji Wired News, oraz dziennikarza CNN Grega Leferve’a, które, choć nawiązują w pewnym stopniu do memu w jego pierwotnym znaczeniu, w kontekście humorystycznego fenomenu *Dancing Baby* zdają się niejako wykraczać poza definicję Dawkinsa i formować definicję bliższą tej, z którą kojarzymy mem internetowy obecnie. Janelle Brown, w kontekście rzeczonyj animacji, o którą wcześniej w materiale pytano jednego z jej autorów, Michaela Girarda: „Następnie jego znajomi zaczęli ją udostępniać

¹¹ Autorka wywiadu z Dawkinsem, Olivia Solon, w oryginale użyła słów *your word meme being reappropriated by the Internet*, które odnoszą się do „przejęcia” czy też „adaptacji” terminu „mem” w zmienionym znaczeniu przez użytkowników Internetu.

¹² Dawkins używa w tym miejscu rozpowszechnionego już w potocznej polszczyźnie słowa „viral”, które nie jest jednak łatwe do zwięzłego przetłumaczenia w niektórych kontekstach. Słowo „viral” pochodzi od słowa „virus” i odnosi się do treści, które rozprzestrzeniają się z osoby na osobę w sposób charakterystyczny dla wirusowej jednostki chorobowej, tak samo jak owa jednostka potrafi rozprzestrzeniać się przechodząc z organizmu na organizm.

¹³ *Richard Dawkins on the internet's hijacking of the word 'meme'*, <https://web.archive.org/web/20130709152558/http://www.wired.co.uk/news/archive/2013-06/20/richard-dawkins-memes>, [dostęp: 11 marca 2025]. Tłum. aut.

¹⁴ Zob. *The history of 'Meme'*, <https://www.merriam-webster.com/wordplay/meme-word-origins-history> [dostęp: 11 marca 2025].

¹⁵ Zob. *Know Your Meme – Dancing Baby*, <https://knowyourmeme.com/memes/dancing-baby>, [dostęp: 11 marca 2025].

¹⁶ Tamże.

i tak stała się sieciowym memem”. Greg Leferve: „*Wired style guide*¹⁷ nazywa mem «zaraźliwą ideą»¹⁸.

W wypowiedziach tych możemy dostrzec zarówno nawiązania do definicji Dawkinsa, jak i do pewnego precedensu w postaci rozprzestrzenienia się krótkiej, zabawnej animacji. Pozwala to dojść do wniosku, że mem internetowy można opisać trafniej mówiąc o nim jako o zjawisku o szeroko pojętym charakterze humorystycznym (które traktować możemy zarówno jako ideę, jak i medium samo w sobie, co zostało już podkreślone we wprowadzeniu), rozprzestrzeniającym się w sposób, który można określić jako „wirusowy”, „zaraźliwy” czy też „viralowy”, i którego załączek pojawia się w internecie, lecz może szybko opuszczać jego ramy. Wynika to z faktu, że memy internetowe jako idee możemy powielać także na płaszczyźnie tradycyjnych relacji międzyludzkich, co zostanie (tak samo jak i sama definicja) przeanalizowane na konkretnych przykładach w następnych częściach tekstu. Warty podkreślenia jest także fakt, iż mem internetowy jako koncept nie musi powstawać w pełni świadomie (tj. w procesie kreacji przez jego twórcę, tworzącego go z intencją rozbawienia odbiorców). Przykłady postaci czy zwrotów, które dzięki swojej niezamierzonej humorystyczności czy też absurdalności niezamierzenie „stały się memami”, także będą przedmiotem dalszych części pracy.

Wysunięta powyżej definicja pozwala potraktować mem jako zjawisko o zdecydowanie szerszym znaczeniu niż mogłoby się z pozoru wydawać. Jej rozległość i jawne nawiązanie do koncepcji memu Dawkinsa każe nam przyjąć założenie, że memy (jako cząstki informacji i „kulturowe geny”), które miały charakter humorystyczny, a więc były w pewnym sensie protoplastami memów internetowych, istniały niemal od zawsze, a przynajmniej od momentu, w którym jako ludzkość zyskaliśmy samoświadomość zabawnego charakteru konkretnych sytuacji.

Najbliższą powyższym rozważaniom definicję sformułowała Ewa Krawiecka, pisząc o memie (rozumianym w kontekście pełnego artykułu jako mem internetowy, choć autorka stosuje samo pojęcie „mem”) jako „każdym możliwym sposobie «hipertekstualnej organizacji»: informacji (nawet fragmentarycznej), słowie, zdaniu, filmie, nagraniu, obrazie, stronie internetowej, dowolnej kompilacji tekstu z obrazem, dźwiękiem i animacją”. Zdaniem Krawieckiej, mem to także „nowy rodzaj dokumentu, jest utrwaloną myślą na nośniku (przestrzeń Internetu – specjalistyczne wortale, blogi, serwisy, i platformy społecznościowe), powielany oraz udostępniany za pomocą sieciowych technologii komunikowania”¹⁹. O ile pierwsza część powyższego opisu memu internetowego zdaje się pasować do definicji sformułowanej w powyższym akapicie, o tyle można poku-

¹⁷ Wydana w 1999 roku książka-poradnik mająca na celu ułatwienie zrozumienia języka angielskiego po wprowadzeniu do niego pojęć charakterystycznych dla nowej rzeczywistości cyfrowej.

¹⁸ *The history of 'Meme'...*

¹⁹ Zob. E. Krawiecka, *Jan Paweł II w świecie memów – raczej niekulturalnie. Przyczynek do dyskusji nad memetyczną i hermeneutyczną wizją kultury*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2017, t. 8, s. 16.

się o polemikę z drugą częścią obserwacji autorki. Mem internetowy cechuje przede wszystkim powstanie i początkowe rozpowszechnienie się w przestrzeni Internetu, jednakże chociażby jego słowno-zdaniowe formy mogą wyjść także poza przestrzeń wirtualną. W tym kontekście najprościej odnieść się do przykładów z życia codziennego: elementem codziennych konwersacji mogą wydawać się sytuacje, w trakcie których rozmówca korzysta ze słownego szablonu znanego z internetowego memu do opisu konkretnej sytuacji, nie zawsze o charakterze w pełni humorystycznym. Wpływ memu na formę dyskusji w relacjach interpersonalnych czy w małych grupach, autor zauważył mógł przebywając jesienią i zimą ubiegłego roku w Stanach Zjednoczonych. Początek grudnia roku 2024 rozbudził amerykańską debatę publiczną za sprawą głośnego morderstwa Briana Thompsona, dyrektora generalnego przedsiębiorstwa UnitedHealthcare, jednego z największych świadczących usługi ubezpieczeniowe w całym kraju. O zabójstwo bardzo szybko podejrzewany zaczął być 26-letni Luigi Nicholas Mangione, którego zdjęcia z aresztu (tzw. *mugshoty*) niemalże od razu obieżył Internet i stały się przedmiotem internetowych memów²⁰. Wystarczyła chwila, by Amerykanin włoskiego pochodzenia stał się także przedmiotem dyskusji w grupie, w której znajdował się autor. Ku zaskoczeniu lub nie, rozmowa właściwie nawet na chwilę nie nawiązała do stricte polityczno-społecznego charakteru morderstwa, a oparta była niemalże wyłącznie o... wymianę najzabawniejszych czy najtrafniejszych memów różnorodnego rodzaju, cały czas przeplatana wspomnianymi już słowno-zdaniowymi szablonowymi wtrąceniami. Cyfrowa geniza jest niewątpliwie istotną składową memu internetowego, jednakże o ile rodzi się on i rozprzestrzenia w sieci, o tyle w dalszym ciągu rozwoju nie musi wcale w niej pozostawać. Memy internetowe powielać możemy także w tradycyjnych relacjach międzyludzkich, szczególnie w mowie. Przykładami memów internetowych, których wykorzystanie szybko wyszło poza Internet mogą być także chociażby zarówno rodzime, jak i zagraniczne kampanie marketingowe czy polityczne, nawiązujące do popularnych memów. Te opisane zostaną później.

Aspekt typologiczny

Próba kategoryzacji memów internetowych także wymaga refleksji nad ich elementami, w nawiązaniu do których można byłoby stworzyć typologię. Adam Walkiewicz w swoim artykule *Czym są memy internetowe? Rozważania z perspektywy memetycznej* podejmując temat klasyfikacji memów, powołuje się na

²⁰ Spektrum tematów memów internetowych wykorzystujących postać Mangione od samego początku było dość szerokie ze względu na skomplikowany kontekst sprawy, w związku z którą szybko stał się rozpoznawalny. Z jednej strony ich przedmiotem była kwestia samego morderstwa, o które zaczął być podejrzewany, z drugiej zaś – ich istotnym elementem od samego początku była wizualna aparycja Amerykanina. Pokażna muskulatura i przyjęty przez wielu wizerunek „przystojniaka” zostały szybko wykorzystane w nurcie memów kreujących (ironicznie bądź nie) *image* Mangione jako bohatera ludowego, co szybko zauważyły także media. Szerzej zob. np. I. Farfan, *The Meme Glorification of Luigi Mangione*, „Hyperallergic”, <https://hyperallergic.com/974040/the-meme-glorification-of-luigi-mangione/>, [dostęp: 1 kwietnia 2025].

podział autorstwa Wiktora Kołowieckiego, który wyróżnił trzy podstawowe typy memów internetowych:

1. Memy szablonowe – oparte o konkretną, gotową formę, np. obrazek, film czy tekst, która wzbogacana jest o inne elementy zależnie od inwencji autora. Takowy mem może chociażby wykorzystywać wybrane zdjęcie i opatrywać je tekstem, który nadaje mu ironicznego kontekstu, bądź takim, który z jakiegoś powodu stał się rozpoznawalny w przestrzeni publicznej, a autor nadaje mu nowego humorystycznego znaczenia, łącząc go z obrazem czy filmem, niekoniecznie sztywno związanym z pierwotnym „materiałem źródłowym”, na bazie którego opiera mem. Stworzenie memu szablonowego często wiąże się z użyciem generatora – najczęściej strony internetowej, umożliwiającej np. wprowadzenie tekstu do gotowego szablonu, opartego na obrazku lub ich kolażu. Przykładem wspomnianej witryny może być serwis *imgflip.com*²¹, oferujący użytkownikom dużą liczbę najpopularniejszych szablonów, czy też polskie *Demotywatory.pl*²². Aspekt szablonu powróci także nieco później, w kontekście użycia memu internetowego w marketingu.

Na ilustracji widać przykład memu szablonowego wykorzystującego popu-

Ilustracja 1. Przykład memu szablonowego

Źródło: *Karol Nawrocki wystąpił anonimowo w starej TVP i chwalił sam siebie i swoją książkę*, donald.pl, <https://www.donald.pl/artykuly/yZUpP9Ha/karol-nawrocki-wystapil-anonimowo-w-starej-tvp-i-chwalil-sam-siebie-i-swoja-ksiazke>, [dostęp: 5 maja 2026].

larny od wielu lat szablon pochodzący oryginalnie z powstałego w latach 60. XX wieku serialu *Spider Man*, jednak w treści nawiązujący do wciąż świeżej w momencie pisania tekstu sprawy ujawnienia prawdziwej tożsamości Tadeusza

²¹ *Imgflip*, <https://imgflip.com/>, [dostęp: 1 kwietnia 2025].

²² *Demotywatory – dodaj*, <https://demotywatory.pl/dodaj>, [dostęp: 1 kwietnia 2025].

Batyra, autora książki *Spowiedź Nikosia spod grobu*, którym okazał się być kandydat na prezydenta RP, Karol Nawrocki (zob. il. 1).

2. Memy komentujące – stosowane w formie puenty czy komentarza, najczęściej wyrażające konkretną emocję lub ich zbiór w stosunku do zamieszczonych w nich obrazków czy tekstów. Podobnie jak memy szablonowe, często korzystają z elementów znanych z popkultury, w tym wypadku wyrażających emocje autora memu w stosunku do poruszonego w nim tematu. Część memów komentujących może także wpisywać się w kryteria memów szablonowych, w związku z użyciem chociażby konkretnego typu obrazka w konkretnej konfiguracji wizualnej. Obecnie popularnym rodzajem memów komentujących są także tzw. *gify*, czyli pliki w charakterystycznym formacie, przedstawiające ruchome obrazki.

Ilustracja 2. Przykład memu komentującego

Źródło: *Memy posypały się lawinowo. Tak internauci komentują wyniki wyborów prezydenckich*, ludzie.fakt.pl, <https://ludzie.fakt.pl/memy-tak-internauci-drwia-z-wynikow-wyborow-prezydenckich/k7zng9z>, [dostęp: 5 maja 2026].

Na powyższej ilustracji przedstawiono mem wykorzystujący kadr z filmu *Dzień świra* w reżyserii Marka Koterskiego, nawiązujący do potencjalnego oskarżenia o sfałszowanie wyborów prezydenckich ze strony komitetu kandydata, który odniósł porażkę (zob. il. 2).

3. Memy eksploatujące – bardzo szeroka kategoria, do której autor przyporządkowuje wszystkie memy, które nie wpisują się w definicje dwóch poprzednich typów. Zwraca uwagę przede wszystkim na ich intertekstualność: memy eksploatujące mogą korzystać zarówno z dzieł popkultury, jak i innych memów (jednak w sposób mniej sprecyzowany niż dwa poprzednie typy), tworząc niejako formę postmodernistycznego kolażu. Jako przykłady takowych autor wymienia chociażby liczne humorystyczne przeróbki scen z postacią Adolfa Hitlera z filmu *Upadek* z 2004 roku²³.

Zaprezentowana wyżej typologia, choć wciąż poprawna, na kilkanaście lat od jej uformowania (omawiany artykuł ukazał się w roku 2012) zdaje się być w pewnym sensie anachroniczna. Powstanie nieskończenie wielkiej liczby nowych typów memów wymaga podziału na kilka rodzajów typologii, uzależnionych od określonych czynników, dzięki czemu możliwe byłoby sklasyfikowanie memów innych niż szablonowe czy reakcyjne, w sposób bardziej sprecyzowany niż umieszczenie ich wszystkich w kategorii „eksploatujące”. Typologia powyższa skupia się przede wszystkim na formie memu internetowego. Nowa klasyfikacja powinna jednak uwzględnić przede wszystkim aspekt treściowy, opierając się o użycie różnych typów ironii, charakterystycznych dla epoki, w której wspomniana wyżej „eksploatacyjność” memów zaszła już zdecydowanie dalej.

Istotnym w kontekście uformowania nowej i skupionej na treści memów typologii jest aspekt ironii, która, także dzięki memom właśnie, zyskała nowe oblicza: metaironii i postironii. *Słownik języka polskiego PWN* definiuje ironię jako „drwinę, złośliwość lub szyderstwo ukryte w wypowiedzi pozornie aprobującej”²⁴. Definicję tę można niewątpliwie przypisać wielu wczesnym memom internetowym, przykładowo wspomnianym już wcześniej polskim demotywowatom. Z biegiem lat jednak zaobserwować można było zjawisko coraz częstszego podważania humorystycznej wartości memów przez pokolenia, dla których istnienie memów internetowych było od najmłodszych lat oczywistością. Podważanie to zaczęło objawiać się na różne sposoby: zarówno w twórczości wykorzystującej w sposób samoświadomy memy, czy też szerzej rozumiane internetowe treści „z poprzedniej epoki”, jak i w formie ponownych udostępnień na profilach w mediach społecznościowych memów internetowych, czy postów, które z określonych względów zdają się być anachroniczne (i w swojej anachroniczności zabawne). Wszystkie te zjawiska możemy określić metaironicznymi – stanowią-

²³ Zob. A. Walkiewicz, *Czym są memy internetowe? Rozważania z perspektywy memetycznej*, „Teksty z Ulicy. Zeszyt Folklorystyczny” 2012, nr 14, s. 53-64.

²⁴ *Ironia*, w: *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/ironia.html>, [dostęp: 10 kwietnia 2025].

cymi wspomniane szyderstwo z już będących ironicznymi memów, czy szerzej pojętych internetowych treści.

Metamemami określić można, wedle definicji ze źródeł internetowych, także te memy, których rzeczywista intencja treści jest niejasna i trudna do odczytania²⁵.

Kolejnym zjawiskiem charakterystycznym dla nowego typu memów jest postironia. Pojęcie to odczytać można na kilka sposobów. W kontekście kulturowym przeanalizowała je Barbara Szczekała w artykule „*Plakalem na «Ukrytej Prawdzie»*”: *współczesny serial a postironia*.

Problem tkwi w tym, że – niezależnie od wartościowania – cała spuścizna postmodernistycznego rozkwitu to sarkazm, cynizm, maniackalne znudzenie, zniesienie wszelkich autorytetów, zawieszenie zasad postępowania, okropne zamiłowanie do ironicznej diagnozy przykrości zamiast ambicji poprawy sytuacji. Trzeba zrozumieć, że to wszystko przesiąknęło kulturę. Stało się naszym językiem. Tkwimy w tym tak głęboko, że nie widzimy nawet, że to tylko jedna z perspektyw, jeden z możliwych punktów widzenia. Postmodernistyczna ironia stała się naszym naturalnym środowiskiem²⁶.

Powyższa diagnoza przesiąkniętej ironią kultury postmodernistycznej, którą w 1997 roku wystawił uznawany za jednego z pionierów postironii amerykański pisarz David Foster Wallace, posłużyła autorce za punkt wyjścia do dalszych rozważań. Szczekała rysuje granice między preironią, ironią i postironią, na przykładzie filmowych melodramatów. Preironia charakteryzuje przede wszystkim dzieła tzw. starego Hollywood, którego uosobieniem staje się *Casablanca* w reżyserii Michaela Curtiza: film-monument, podejmujący każdy przedstawiany temat w sposób patetyczny i wzniosły. Ironia formalna i treściowa to zaś nieodłączne elementy kina rewolucji obyczajowej i dekonstrukcji gatunków, którego przykładami mogą być *Bonnie i Clyde* Arthura Penna czy *Pillow Book* Petera Greenawaya. Przykładów kina postironicznego autorka upatruje zaś w ponownie wzniosłych i bezpośrednich w portretowaniu romansu *Kochankach* Jamesa Graya czy *Pamiętniku* Nicka Cassavetes. Postironia, to zdaniem autorki, „szczerzy, emocjonalny, nierzadko impulsywny czy spontaniczny sposób tworzenia i odczytania tekstów kultury współczesnej, który wcześniej (szczególnie w dyskursie akademickim) był dyskredytowany na rzecz intelektualnej analizy i interpretacji wymagających właściwych kompetencji kulturowych”. To niejako powrót do prostszej i bardziej emocjonalnej, choć najczęściej wzbogaconej już o świadomość długiej tradycji postmodernizmu, struktury tworzenia i odczytywania²⁷.

Postironię można odczytywać także na nieco prostszym poziomie nowego typu ironii i rozumieć jako treści, które korzystając z języka ironicznego, zamiast

²⁵ Zob. *Meta Irony*, w: *Urban Dictionary*, <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Meta%20Irony>, [dostęp: 10 kwietnia 2025].

²⁶ Cyt. za: B. Szczekała, „*Plakalem na «Ukrytej Prawdzie»*”: *współczesny serial a postironia*, w: *Seriale w kontekście kulturowym: gatunki, konwergencja, recepcja*, pod red. A. Krawczyk-Łaskarzewskiej, A. Naruszewicz-Duchlińskiej, P. Przytuły, Olsztyn 2014, s. 193.

²⁷ Zob. szerzej B. Szczekała.

zaprzeczać swojej treści (zgodnie z działaniem ironii), wypowiedane są szczerze. W kontekście analizy tych poziomów ironii warto odwołać się do treści medium nowego – udostępnionego na portalu YouTube filmu *Post-Irony, Meta-Irony, and Post-Truth Satire*²⁸, opublikowanego na kanale JREG. Autor filmu, kanadyjski komik Greg Guevara, analizuje w nim warstwy ironii, dzieląc je na trzy:

- zerową, przypisaną szczeroci i preironii
- pierwszą, sarkastyczną i ironiczną
- drugą, związaną z postironią i metaironią.

Autor wideo analizuje wszystkie przytoczone wyżej warstwy ironii na przykładzie fabuły klasycznej satyry – *Skromnej propozycji* Jonathana Swifta – oraz memów internetowych.

Fabułę wspomnianego eseju-satyry, wydanego w 1729 roku, Guevara opisuje na początku podręcznikowo: to krótka refleksja na temat problemu wszechobecnego ubóstwa dzieci w osiemnastowiecznej Irlandii, którego rozwiązaniem miałyby być proponowane przez autora przeznaczenie większości świeżo urodzonych potomków na handel w celach dalszego skonsumowania ich przez sfery wyższe, będąca rzecz jasna ironicznym komentarzem do ignorancji tematu biedy przez brytyjski rząd. Na tym opisie Kanadyjczyk się jednak nie zatrzymuje, proponując inny sposób odczytania tekstu: a co jeśli płaszczyk ironii i absurdu służy tu tylko do przedstawienia w inny sposób faktycznego punktu widzenia, nieironicznie uznającego przemysłowy chów niemowląt za potencjalnie skuteczny sposób zmniejszenia poziomu ubóstwa? I choć w kontekście prawdziwych intencji Swifta wydaje się to bardzo wątpliwe, wydaje się dobrze wyjaśniającym postironię i postironiczne podejście przykładem. Zdaniem Guevary, postironia to w najprostszym rozumieniu powrót do szczeroci z użyciem ironii. Dokonując dość prostego podziału na memy „boomerskie” (których liczbę warstw ironii określa żartobliwie jako „maksymalnie pół”) oraz te tworzone przez młodych, Kanadyjczyk zauważa częstotliwość, z jaką te drugie posługują się postironią oraz metaironią²⁹.

Przykładem tekstu kultury, korzystającego z postironii definiowanej w powyższy sposób, może być chociażby *Dzikość serca* w reżyserii Davida Lyncha, a w szczególności jej finałowa scena, w której patetyczne odśpiewanie przez bohatera granego przez Nicolasa Cage’a *Love me tender* poprzedzone jego spotkaniem ze świadomie karpowo wyglądającą „Dobrą wróżką”, wieńczą historię miłosną.

Postironia, rozumiana jako środek używający języka ironii, by komunikować się w sposób szczerzy, jest więc już elementem współczesnych memów internetowych, których przesylenie ironią zmotywowało ich twórców do zmian.

²⁸ *Post-Irony, Meta-Irony, and Post-Truth Satire* (ang.) – postironia, metaironia i satyra w czasach postprawdy [tłum. aut.].

²⁹ *Post-irony, Meta-Irony, and Post-Truth Satire*, <https://www.youtube.com/watch?v=nsuSveDAIpI>, [dostęp: 24 kwietnia 2025].

Wartym wspomnienia w epoce, w której przedrostek „post-” obecny jest już właściwie w każdej z dziedzin życia, jest także zjawisko postmemu. To kolejna reakcja na zdającą się już być przestarzałą tradycyjną formułę memu internetowego. W taki też sposób opisuje je jedyny polskojęzyczny internetowy artykuł na omawiany temat, opublikowany na stronie memypolskie.pl. Postmem to fenomen, którego głównym założeniem jest pozbycie się z memów internetowych właściwie wszelkich znaczeń, w tym tych związanych z ironią. Postmemy często korzystają chociażby z konwencji omawianych wcześniej memów szablonowych, starając się pozbawić ich jednak wszelkich konotacji ironicznymi³⁰:

Postmem ma być tak neutralny, jak tylko pozwala na to natura języka. Gra werbalno-ikoniczna internautów nie oznacza jednak spadku zainteresowania symbolem i możliwości komunikacyjnych, jakie niesie. Jest to jedynie próba testowania jego minimalnych możliwości, dekompozycja, której celem jest lepsze zrozumienie istoty memu³¹,

pisze anonimowy autor we wspomnianym artykule.

Epoka powszechnego przestymulowania – mem internetowy w erze *brainrotu*

Poprośmy ich, żeby przeczytali więcej niż kilka linijek tekstu i wielu z nich – zwracam uwagę, że mówimy o uczniach piątkowych – zaprotestuje, twierdząc, że nie d a j ą r a d y. Najczęstsza skarga jaką słyszą nauczyciele brzmi, że jest to n u d n e. Problemem nie jest treść tego, co jest napisane, lecz raczej to, że samo czytanie uważa się za „nudne”. To, z czym mamy tutaj do czynienia, to nie po prostu typowy dla nastolatków bezwład, lecz niedopasowanie postpiśmiennego „Nowego Ciała”, które jest „zbyt nakręcone, żeby się skupić”, do stawiającej opór logiki koncentracji rozpadających się systemów dyscyplinarnych. Bycie znudzonym oznacza po prostu, że jest się odsuniętym od stymulującej zmysły komunikacyjnej matrycy, polegającej na wysyłaniu wiadomości tekstowych, od YouTube’a i fast foodów; oznacza być odcięty na chwilę od ciągłego strumienia naładowanej węglowodanami gratyfikacji na żądanie³².

Choć przytoczona wyżej obserwacja Marka Fishera, brytyjskiego filozofa i publicysty, jest częścią większej całości poświęconej swoistej hegemonii kulturowej kapitalizmu (tytułowemu realizmowi kapitalistycznemu), nie sposób nie stwierdzić, że wydaje się symptomatyczna dla przepełnionej bodźcami świata cyfrowego rzeczywistości roku 2025. Tym bardziej interesujący wydaje się fakt, iż zjawisko powszechnego przebodźcowania u ludzi młodych Anglik zauważył już w roku 2009, nawiązując także do rozważań Fredrica Jamesona z końca lat 80. XX wieku³³. W obliczu ogromnej w ostatnich latach popularyzacji kanałów ko-

³⁰ Zob. *Memypolskie – Postmemizm*, <https://memypolskie.pl/memy/postmemizm/>, [dostęp: 25 kwietnia 2025].

³¹ Tamże.

³² M. Fisher, *Realizm kapitalistyczny. Czy nie ma alternatywy?*, Warszawa 2020, s. 40.

³³ Tamże, s. 41-42.

munikacji, skupionych na tworzeniu i powielaniu krótkich treści audiowizualnych (których bardzo dużą część można uznać za memy internetowe), takich jak TikTok czy działających na podobnej zasadzie sekcji Instagrama (Reels), bądź YouTube'a (Shorts), nie sposób nie wspomnieć o ich roli. Uzależniająca natura³⁴ tego rodzaju konwergentnych mediów i związane z nią problemy doprowadziły do ukucia kilku popularnych obecnie terminów, m.in. *doomscrollingu* (nieustannego poszukiwania internetowych treści – najczęściej *newsów* o charakterze negatywnym – często wpływającego szkodliwie na zdrowie psychiczne użytkownika³⁵), *zombie scrollingu* (ciągłego i bezcelowego wertowania internetowych treści o całkowicie dowolnym charakterze, wprowadzającego w stan pasywnego letargu) czy też *brainrotu*. Ostatni z terminów, wyróżniony m.in. przez Oxford University Press w ogłoszonym przez to wydawnictwo plebiscycie na słowo roku³⁶, odnosi się do „przypuszczalnego pogarszania się³⁷ mentalnego bądź intelektualnego stanu człowieka, definiowanego jako skutek nadmiernej konsumpcji (obecnie najczęściej internetowej) banalnej i niewymagającej większego zaangażowania intelektualnego treści”³⁸. To termin, który zdaje się niemalże perfekcyjnie ujmować powszechniejący problem ciągłej potrzeby stymulacji jakimkolwiek *contentem*. Z drugiej strony, w obliczu nagromadzenia bardzo absurdalnego i często charakteryzującego się chociażby specyficzną nomenklaturą, wręcz *pure nonsensowego*, humoru, *brainrotem* zwykło się nazywać konkretne typy treści, które na owo zjawisko „gnicia mózgu” wpływają. Za takowe w ostatnim czasie uznawać zaczęto chociażby tzw. *italian brainrot*³⁹. Wszelkie odwołania do surrealizmu czy *pure nonsensu* zdają się być w tym kontekście bardzo na miejscu. Choćby podobieństwa między nomenklaturą *brainrotu* a twórczością XX-wiecznych polskich futurystów zauważyły już, a jakże, memy.

Na ilustracji 3 przedstawiono mem wykorzystujący popularny zachodni szablon „rip... you would have loved...”, często odwołujący się do postaci historycznych i współczesnych zjawisk, które ci, gdyby żyli, mogli w jakimś stopniu docenić.

Nieodłącznym elementem pogłębiania *brainrotu* jako stanu mentalnego są rzecz jasna różne typy internetowych memów. To przede wszystkim kilkudziesięciosiekundowe filmy w formie *rolek*, *reelsów* czy *tiktoków*, najczęściej wpasowujące się w dość sztywną i ograniczoną koncepcję memu jako „obrazka bądź

³⁴ Szerzej zob. *Scrolling Mindlessly: Emerging Mental Health Implications of Social Networking Sites*, https://journals.lww.com/jphp/fulltext/2023/04030/scrolling_mindlessly__emerging_mental_health.15.aspx, [dostęp: 29 maja 2025].

³⁵ Szerzej zob. M. Salamon, *Doomscrolling dangers*, „Harvard Health Publishing”, <https://www.health.harvard.edu/mind-and-mood/doomscrolling-dangers> [dostęp: 29 maja 2025].

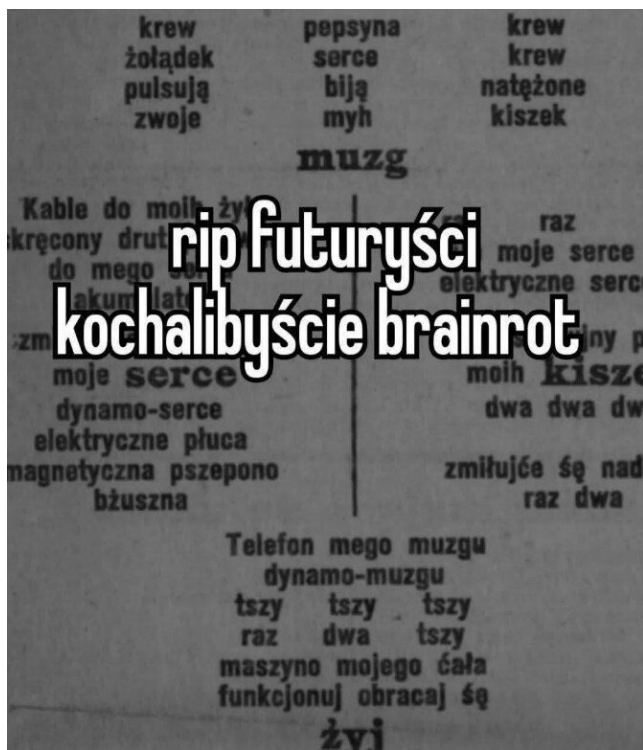
³⁶ Zob. *'Brain rot' named Oxford Word of the Year 2024*, <https://corp.oup.com/news/brain-rot-named-oxford-word-of-the-year-2024/>, [dostęp: 29 maja 2025].

³⁷ Termin sformułowany został przy połączeniu słów *brain*, czyli mózg, oraz *rot*, oznaczających gnicie.

³⁸ *'Brain rot' named...* Tłum. aut.

³⁹ Szerzej zob. L. Katz, *What is 'Italian Brain Rot'? The surreal TikTok Obsession, Explained*, „Forbes”, <https://www.forbes.com/sites/lesliekatz/2025/05/03/what-is-italian-brain-rot-the-surreal-tiktok-obsession-explained/>, [dostęp: 30 maja 2025].

Ilustracja 3. Przykład memu wykorzystującego popularny zachodni szablon „rip... you would have loved...”

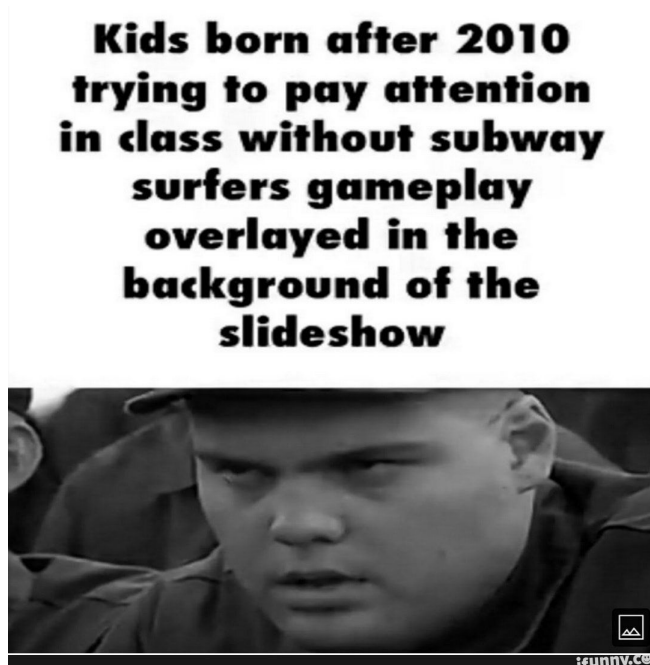
Źródło: Fifonż, facebook.com, <https://www.facebook.com/fifonge>, [dostęp: 5 maja 2026].

filmu z dopisanym tekstem”. Z drugiej strony, kategoria memu *reelsowego* jest bardzo szeroka, a jego przykłady czerpią z siebie nawzajem. Powstawać zaczęły też swoiste metamemy, odnoszące się choćby do bardzo popularnego szablonu podzielenia ekranu w filmie na kilka części, mającego za pomocą różnych treści utrzymać na nieco dłużej uwagę użytkownika, charakteryzującego się jej ogromnym deficytem. Bardzo popularne stały się chociażby wizualne „zlepki” stosujące *splitscreen*, czyli podział ekranu na części, łączące np. fragment filmu czy serialu o humorystycznym zacięciu z urywkiem tzw. *gameplayu* (nagrania z gry, tu najczęściej mobilnej). Dość popularnym połączeniem tych dwóch elementów są filmy zrzeszające ze sobą w jednym momencie np. fragment serialu *Głowa rodziny* (z ang. *Family Guy*) z filmem ukazującym grę w mobilne *Subway Surfers*⁴⁰.

⁴⁰ Marka ta to zresztą interesujący przypadek gry, która potrafiła skorzystać z elementu memicznego i memu internetowego *per se*, by prowadzić internetowy marketing. Duża część wyświetlanych jako reklamy materiałów udostępnianych przez profil gry jawnie korzysta z estetyki kojarzonej z *brainrot*. „Scrollując” media społecznościowe pokroju Instagrama i natykając się na jedną z reklam gry, początkowo można odnieść wrażenie, iż jest ona jedynie stworzonym oddolnie memem internetowym, a nie rodzajem postu marketingowego. Ten nowy typ marketingu „kamouflażowego” mógłby zostać przedmiotem bardziej obszernej analizy.

Twórcy memów internetowych dość szybko odpowiedzieli na trend, zauważając ironię sytuacji. Zaczęły się już pojawiać także swoiste memy postironiczne, wyrażające poprzez ironię zaniepokojenie zjawiskiem powszechnego deficytu uwagi oraz uzależnienia od bezrefleksyjnej i niejako kompulsywnej konsumpcji treści. Być może zwiastuje to nadejście bardziej powszechnych narracji *postbrainrotowych*, zajmujących krytyczne stanowisko wobec nawyku.

Ilustracja 4. Przykład memu ironizującego na temat zjawiska

Źródło: *Kids born after 2010 trying to pay attention in class without subway surfers gameplay overlayed in the background of the slideshow*, ifunny.co, <https://ifunny.co/picture/kids-born-after-2010-trying-to-pay-attention-in-class-u11vA32t9>, [dostęp: 5 maja 2026].

Skan ilustruje przykład memu ironizującego na temat zjawiska (zob. il. 4) „Dzieciaki urodzone po 2010 [najczęściej przypisywane tzw. pokoleniu alfa, zwanemu także generacją *brainrotu* z uwagi na powszechne doświadczenie dorastania w pełni stechnologizowanej rzeczywistości – przyp. aut.] próbujące skupić się na zajęciach, gdy wyświetlana podczas nich prezentacja nie zawiera gameplayu *Subway Surfers*”⁴¹.

⁴¹ Tłum. aut.

Podsumowanie

Mem internetowy w epoce powszechnej stymulacji receptorów dopaminowych i dążenia do płytkiej gratyfikacji staje się coraz istotniejszym elementem życia codziennego, z czego korzystają zarówno komentujący rzeczywistość twórcy memów, jak i kampanie marketingowe czy polityczne, których przykłady zostaną wspomniane w drugiej części artykułu.

Zjawisko memu internetowego aktywnie zmieniało, zmienia i będzie zmieniać się na oczach twórców i odbiorców (w czasach ery Internetu, często łączących obie te funkcje producentów) z biegiem następnych lat. Próba utworzenia typologii uwzględniającej absolutnie każdy typ memu (które zresztą, jak możemy wywnioskować po powyższych rozważaniach, mogą także czerpać z siebie nawzajem) jest, przy uwzględnieniu aspektu dynamicznego rozwoju zjawiska, niemożliwa. Wszelkie podziały memów internetowych zapewne ulegną przedawnieniu, jednakże powyższa typologia zdaje się być na ten moment aktualna, w obliczu popularyzujących się memów korzystających z różnych typów ironii oraz form wyrazu.

Bibliografia:

- 'Brain rot' named Oxford Word of the Year 2024, <https://corp.oup.com/news/brain-rot-named-oxford-word-of-the-year-2024/>.
- Dawkins Richard, *Samolubny gen*, Warszawa 2007.
- Demotywatory – dodaj, <https://demotywatory.pl/dodaj>.
- Dingman Sam, *Charlie Kirk memes have taken over the internet. Writer says it's an example of 'context collapse'*, <https://www.kjzz.org/the-show/2026-01-27/charlie-kirk-memes-have-taken-over-the-internet-writer-says-its-an-example-of-context-collapse>.
- Farfan Isa, *The Meme Glorification of Luigi Mangione*, „Hyperallergic”, <https://hyperallergic.com/974040/the-meme-glorification-of-luigi-mangione/>.
- Fifonż, facebook.com, <https://www.facebook.com/fifonge>.
- Fisher Mark, *Realizm kapitalistyczny. Czy nie ma alternatywy?*, Warszawa 2020.
- The history of 'Meme'*, <https://www.merriam-webster.com/wordplay/meme-word-origins-history>.
- Imgflip, <https://imgflip.com/>.
- Ironia, w: *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/ironia.html>.
- Kamińska Magdalena, *Mem internetowy jako gatunek medialny. Historia, środki wyrazu i funkcja w kulturze*, „Napis” 2024, seria 30, s. 107-123.
- Karol Nawrocki wystąpił anonimowo w starej TVP i chwalił sam siebie i swoją książkę, donald.pl, <https://www.donald.pl/artykuly/yZUpP9Ha/karol-nawrocki-wystapil-anonimowo-w-starej-tvp-i-chwalil-sam-siebie-i-swoja-ksiazke>.
- Kasprowicz Dominika, Veltzé Karina, *Badania nad memami internetowymi w świetle wiedzy o nowych mediach – wyzwania metodologiczne*, „Studia de Cultura” 2020, t. 12, nr 3, s. 4-12.
- Katalog Biblioteki Narodowej, https://katalogi.bn.org.pl/discovery/search?query=any,contains,memy%20internetowe&tab=LibraryCatalog&vid=48OMNIS_NLOP:48OMNIS_NLOP&mfacet=lang,include,pol,l&lang=p1&offset=0.

- Katz Leslie, *What is 'Italian Brain Rot'? The surreal TikTok Obsession, Explained*, „Forbes”, <https://www.forbes.com/sites/lesliekatz/2025/05/03/what-is-italian-brain-rot-the-surreal-tiktok-obsession-explained/>.
- Kids born after 2010 trying to pay attention in class without subway surfers gameplay overlayed in the background of the slideshow*, ifunny.co, <https://ifunny.co/picture/kids-born-after-2010-trying-to-pay-attention-in-class-u11vA32t9>.
- Know Your Meme – Dancing Baby*, <https://knowyourmeme.com/memes/dancing-baby>.
- Krawiecka Ewa, *Jan Paweł II w świecie memów – raczej niekulturalnie. Przyczynek do dyskusji nad memetyczną i hermeneutyczną wizją kultury*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2017, t. 8, s. 15-29.
- Mem*, w: *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/mem;5579327.html>.
- Memy – klucz do wyzwolenia mas*, <https://demotywatory.pl/5025174/Memy-klucz-do-wyzwolenia-mas>.
- Memy posypały się lawinowo. Tak internauci komentują wyniki wyborów prezydenckich*, ludzie.fakt.pl, <https://ludzie.fakt.pl/memy-tak-internauci-drwia-z-wynikow-wyborow-prezydenckich/k7zng9z>.
- Meta Irony*, w: *Urban Dictionary*, <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Meta%20Irony>.
- Müller Florian, Weber Thomas, Wu Zhikun, *One Does Not Simply Meme Alone: Evaluating Co-Creativity Between LLMs and Humans in the Generation of Humor*, w: *IUI '25: Proceedings of the 30th International Conference on Intelligent User Interfaces*, <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3708359.3712094>.
- Post-irony, Meta-Irony, and Post-Truth Satire*, <https://www.youtube.com/watch?v=nsuSveDA1pI>.
- Richard Dawkins on the internet's hijacking of the word 'meme'*, <https://web.archive.org/web/20130709152558/http://www.wired.co.uk/news/archive/2013-06/20/richard-dawkins-memes>.
- Salamon Maureen, *Doomscrolling dangers*, „Harvard Health Publishing”, <https://www.health.harvard.edu/mind-and-mood/doomscrolling-dangers>.
- Scrolling Mindlessly: Emerging Mental Health Implications of Social Networking Sites*, https://journals.lww.com/jphp/fulltext/2023/04030/scrolling_mindlessly__emerging_mental_health.15.aspx.
- Szczekała Barbara, *Plakalem na „Ukrytej Prawdzie”: współczesny serial a postironia*, w: *Seriale w kontekście kulturowym: gatunki, konwergencja, recepcja*, pod red. Anny Krawczyk-Łaskarzewskiej, Aliny Daruszewicz-Duchlińskiej, Piotra Przytuły, Olsztyn 2014, s. 190-203.
- Walkiewicz Adam, *Czym są memy internetowe? Rozważania z perspektywy memetycznej*, „Teksty z Ulicy. Zeszyt Folklorystyczny” 2012, nr 14, s. 49-69.

Maksymilian Grzywna

Mem – *medium inseparabilis* dla współczesnego życia codziennego

Artykuł podejmuje temat fenomenu memu internetowego. Autor przygląda się historii zjawiska, dotychczasowej typologii, a także przedstawia tezę, że mem internetowy stał się niemalże nieodłączną częścią prawie każdej z dziedzin życia codziennego. Artykuł opisuje m.in. *case study* kampanii marketingowej opartej o mem i jej związków z kampanią polityczną, przedstawia także pojęcia postaci memicznej, postaci-memu i memicz-

nego uniwersum internetowego. Nawiązuje także do wpływu memu internetowego na szeroko pojmowany proces komunikowania: od interpersonalnego do masowego.

Słowa kluczowe: mem, mem internetowy, Internet, nowe media, nowe nowe media

The Meme: An inseparable medium of contemporary everyday life

The article analyses the internet meme. It looks at the history of the phenomenon and its current typology. It claims that internet meme has become an inseparable part of many spheres of our everyday lives, by referring to a case study of a “memeish” marketing campaign and the way it influenced a political campaign. The article introduces the terms of a memeish character, a meme character, and a memeish internet universe. It also refers to the impact internet memes have had on different types of communication: from interpersonal to mass.

Key words: meme, internet meme, the internet, new media, new new media

Data zgłoszenia tekstu: 29.03.2026

Data akceptacji tekstu: 27.04.2026